

Prestreljenik in Visoki Kanin

Soseda gora »hore te Čaninowe«

Dostop: Na Prestreljenik (2499 m) oziroma na Kanin (Visoki Kanin – 2587 m) je vozila žičnica. Prej ko slej bo spet vozila. V tem primeru je (bil) Prestreljenik lahko dostopna gora. Z zgornje postaje žičnice (2202 m) je na vrh eno uro hoda, tri četrt ure do Prestreljenikovega okna in nekaj manj kot tri ure do vrha Visokega Kanina. Vse tri cilje je možno povezati v eno turo, za kar pa je treba biti kondicijsko pripravljen in ustrezno opremljen. Brez žičnice je Prestreljenik hudo odmaknjena gora. Iz Bovca (460 m) se dviga proti vrhu najprej cesta do Planine Krnica (1252 m); do tod 2 uri. Naprej se dviga po dolini Krnice še steza do prelaza Prévala (2067 m); iz Bovca štiri do pet ur. Od tam pelje na vrh nadelana pot čez kamnita pobočja, ki se vmes priključi poti z zgornje postaje žičnice. V celoti nekaj več kot napornih šest ur iz Bovca. Na povratku je dobro uro daleč Dom Petra Skalarja (2260 m), kjer je možno prespati.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Smučarji dobro poznajo nenavadni naravni pojav, luknjo v donebnih stenah pogorja nad seboj, okno, skozi katero se jim smeji košček neba na italijanski strani kaninske gorske verige. Piramidno, na debele vodoravne skalne sklade narezano goro imajo kar za Kanin, saj se gora daleč naokoli zdi najvišja, najbolj slikovita; in žičnica jih je pripeljala na Kanin, mar ne? Potem se na perutih belih užitkov oddričajo v globoko urezano Tiho dolino ali pa k Skripom, srednji postaji kaninske žičnice, ki jih bo spet dvignila na Pode, na višino 2202 metrov. Večini je vseeno, da se gora v resnici imenuje Prestreljenik, z italijanske strani pa Monte Forato, torej Preluknjana gora. Dobri bralci gorskih zemljevidov pa vendarle vedo, da je Prestreljenik le druga najvišja gora v kaninskem masivu in da je s svojo višino 2499 metrov za 88 metrov nižja od najvišjega vrha, Visokega Kanina, kamor smučarji ne sežejo. Planinci pa v svoji glavni sezoni razmeroma zlahka prikorakajo na bližnjega soseda »hore te Čaninowe«, kakor Kaninu pravijo Rezijani.

Še nekaj korakov in planinec bo lahko pokukal na italijansko stran proti Zahodnim Julijskim Alpam.

Prestreljenik s svojim oknom s severne, italijanske strani

Strma pot k Prestreljenikovemu oknu je zahtevna.

glavi. A tudi tak prigrjolufani vzpon ima svoj čar in planinsko pravočnost, polno doživetje, če se planinec z zadnje postaje žičnice povzpne na Prestreljenik ali k njegovemu oknu in če preči Kaninske pode tja do Visokega Kanina. Vse tri cilje je s povratkom vred mogoče oblesti v dobrih šestih urah, če pri tem upoštevamo samo čas hoje in seveda dobro utrjenost, opremljenost, nevrtočlavočnost in previdnost. Zaradi počitkov in sijajnih razgledov si je treba vzeti nekaj uric več; pohodnik bo doživel prelest morda najlepšega, gotovo pa najbolj zanimivega kraškega visokogorja pri nas; treba se je le dvigniti nad klavrno poletno podobo razstreljenih in »zravnanih« kaninskih smučišč.

Podobo povprečnega slovenskega planinca bi pretirano idealizirali, če bi rekli, da se na Prestreljenik ali Kanin vzpenja le po starih pristopnih poteh, denimo iz Bovca skozi planino in dolino Krnica. Naporna tura je dolga 6 do 7 ur in na Visoki Kanin še dve uri več. Ta pot se zarašča in njene markacije bledijo, zakaj planinci jo opuščajo zaradi greha hitrice in udobja, sladkega kot vsak greh: žičnica jim pokloni 1800 metrov višine. Marsikom se od zredčenega zraka po hitri vožnji od višine že malce zvrtili v

Prestreljenik je razmeroma lahek cilj. Od zgornje postaje žičnice je treba kreniti nekoliko na desno, se dvigniti do vrha vlečnice na Škrbini (2282 m), od tam pa napredovati po enakomerno nagnjenem vzhodnem pobočju gore – po desni stranici velikanške piramide. Tu in tam je treba malo poplezati. To je lahko popoldanski sprehod. V lepem vremenu razgled jemlje dih.

Obisk Prestreljenikovega okna pa ni več šala. Steza zavije levo od zgornje postaje na strmo melišče pod oknom. Zadnjih sto metrov vzpona zahteva že kar nekaj plezalske spretnosti. Skozi gorsko odprtino, veliko štiri krat štiri metre, pokukamo proti Montažu, Višu in vsem njihovim podanikom v zahodnojulijski rajdi gorskih velikanov, v grlu pa tudi kmalu začutimo ledeni dih Prestreljeniškega ledenika, ki se vse bolj zmanjšan stiska pod severno

Pogled z vrha Prestreljenika na Bovško

stranjo gore. To je zadnji ostanek mogočnega ledenega morja izpred nekaj desetisočletij ali pa – če prisluhnemo ljudskemu izročilu – morja, po katerem je blodila izgubljena Noetova barka. Zaman je iskala privez, dokler ni Bog usmiljeno prevrtal gore, da je Noe imel kje oviti vrv in iztovoriti svojo menažerijo. No, ljudsko izročilo ne odgovarja na zanimivo geološko vprašanje, zakaj je Bog ustvaril še eno okno v Prestreljeniku. Kdor namreč pripleza pred slavno, od daleč vidno okno, zagleda na levi še eno manjšo, ožjo, a vsekakor elegantnejšo gorsko odprtino. Ko jo je oblikoval, se je Bog zgledoval po človekovem gotskem gradbeniškim stilu.

Od obeh oken se gorski pohodnik spusti do bližnjega Doma Petra Skalarja, planinskega domovanja, vraslega v visokogorske pode, lahko pa po markirani stezi krene kar naravnost prek Dolgih prodov na Visoki Kanin. Na sedelcu med Hudim Vrščem (2478 m) in Vrhom Osojnic (2371 m) se mu pridruži steza, ki pelje od Doma Petra Skalarja. Steza pelje naprej poldrugi kilometer skoraj vodoravno po Dolgih prodih tik pod južnimi stenami kaninskega grebena. Označena je za pravo visokogorsko promenado. Kmalu splezamo na greben, nato pa se po jeklenici spustimo v Kaninsko škrbino (2490 m), od koder nam ostane le še razmeroma lahka grebenska pot na vrh. Lepo vreme, kadar je, omogoči enega najlepših razgledov.

V megli pa je bolje opustiti vsako misel na Visoki Kanin. To bo pritrdil vsak, ki je že kdaj na Kaninu doživel grom in peklo. Sonce in rahel veter

Vrh Prestreljenika je dovolj prostoren za sklepanje novih prijateljstev.

Pogled na Visoki Kanin – ali »horo to Čaninowo« – iz Solbice v Reziji

pa obratno kaninski svet pretvarjata v raj. Na prvi vtis je sicer vse sivo, smrtno odrevenelo. »Orjaški Kras, stopnjevan v visoke Alpe,« je rekel Kugy. Žlebič pri žlebiču, vsak mrko nagrbančen, škraplja pri škraplji, globoko vrezana v plošče apnenca, povsod vrtače, kjer v mračnih žrelih gineva sneg, sama skalna blodišča gorskih koz ... Kako so različna od podov v triglavskem pogorju: nikjer odtekajočih voda ali zamišljenih jezerc, kakor jih vidimo v samotnih Zlatorogovih vrtovih, nobenega slapiča, le redke rožice in zeli; nikjer ni videti vode, stvarnika tega krasa. Visoki in vzvišeni prostor vse svoje silne snežnice in dež sproti posrka v svoje globine. Skozi koliko lukenj, koliko oken zre Kanin le vase, ponekod navpično, ponekod razlomljeno v stranske rove. Apneniški skladi so na Kaninu naloženi poldrugi kilometer debelo in najbolj znana brezna imajo rekordne navpičnice: brezno Čehi II je z globino 1502 metrov najgloblje v Sloveniji in sedmo najgloblje na svetu.

Vsaka kaplja raztopi mini delček apnenca in ga hoče odnesti. Kam? Nekaj v Boko, največji slovenski slap, kjer se spomladi odteka 100 ton vode na sekundo, padajoč 106 metrov globoko. Toliko bučeče in rušilne vode bi gotovo odneslo in razbilo Noetovo barko, vendar svetopisemske zgodbe zmeraj pravočasno dvignejo svoja sidra. Kako bi sicer križarile po temnih oceanih zgodovine?

Dom Petra Skalarja stoji sredi kaninskega skalnega morja.